

6 Yaş Çocukların Kendileri İçin Uygun Gördükleri Hayvan Metaforlarının İncelenmesi*

Emine Kızıldaş*, Sultanberk Halmatov**, Eren Ertör***

Makale Geliş Tarihi: 04/05/2017

Makale Kabul Tarihi: 10/06/2017

Öz

Bu çalışmada 6 yaş çocuklarının kendileri için uygun gördükleri hayvan metaforlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 6 yaşındaki 27'si kız, 40'ı erkek olmak üzere toplam 67 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada olgu bilim (fenomonoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında çocukların sıklıkla ürettikleri metaforların aslan, köpek, tavşan ve kedi olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan çocukların kendilerini özdeşleştirdikleri hayvanlar vahşi ve evcil hayvanlar olarak kategorize edildiğinde, çocukların kendilerini hem vahşi hayvan hem de evcil hayvan olarak çizdikleri görülmüştür. Çocukların cinsiyetlerine göre kendilerini hangi hayvana benzettiklerine bakıldığında erkek çocuklarının daha çok kendilerini vahşi hayvana, kız çocuklarının ise daha çok kendilerini evcil hayvana benzettikleri bulunmuştur. Çocukların kendilerini özdeşleştirdikleri hayvana yönelik "Bu hayvan saldırgan mıdır? Bu hayvan mutlu müdür? gibi açık uçlu sorulara verdikleri cevaplarında farklılaştığı bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi, metafor, çocuk resimleri.

Investigation of the Animal Metaphors of 6-Year-Old Children Which They Consider Appropriate for Themselves

Abstract

In this study, it is aimed to examine animal metaphors which six year old children feel close to themselves. The study group consists of total 67 children, 27 girls and 40 boys who are at the age of 6. Case study (Phenomonology) design has been used in the study. Based on the results of the survey, it is seen that the children often produce lion, dog, rabbit and cat metaphors. When participant children were categorized as wild and domestic animals, it is seen that children identified themselves as both wild animals and domestic animals. According to the sex distribution of 6-year-old children, it is seen that the boys identified themselves as wild animals and girls identified themselves as domestic animals. Regarding their metaphor animal, children have been asked "Is this animal aggressive?" and Is this animal happy? As well as open-ended questions such as.

Keywords: Preschool, metaphor, children pictures.

*Bu çalışmanın bir bölümü 26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Ağrı, Türkiye, ekiziltas@agri.edu.tr

***Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Ağrı, Türkiye, shalmatov@agri.edu.tr

****Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Ağrı, Türkiye, eertor@agri.edu.tr

Giriş

Okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar okuma yazma becerilerine sahip olmadıkları için duygularını ve düşüncelerini anlatmakta zorluk yaşayabilirler. Çocuklar duygularını anlatmaya çalışsalar da bazen suçlanmaktan, eleştirilmekten, aşağılanmaktan korktukları için susmayı tercih etmektedirler. Çocuklar sözel olarak ifade edemedikleri duygularını çizdikleri resimlere yansıtmaktadırlar (Çankırılı, 2012; Yavuzer, 1998). Çocuklar resim yaparak yaşadıkları çevreyi keşfetmekte, problemlerine çözüm yolları aramakta, düşüncelerini ve hayallerini özgürce ifade etme fırsatı bulmaktadırlar (Halimatov, 2016; Panfilova, 2012). Bu gerçeği bilmeyen anne-babalar ve öğretmenler çocuk resimlerinden bir anlam çıkaramayabilirler, fakat çocuğun çizdiği basit bir çizginin bile bir anlamı vardır (Çankırılı, 2012). Resim çizme, çocuklar ve yetişkinler için iletişimi kolaylaştıran, zenginleştiren bir araç olarak tanımlanabilir. Çocuklar çizdikleri resimlerinde izledikleri çizgi filmlerden ve masal kahramanlarından etkilenebilmektedirler. Bazende kendilerini bu karakterlerle özdeşleştirebilmektedirler. Özellikle çocukların izledikleri çizgi filmlerde ve masalarda hayvan karakterlerinden etkilendikleri, çoğu zaman oyunlarında bu karakterleri taklit ettikleri görülmektedir (Panfilova, 2012). Ayrıca okul öncesi dönemde çocukların hayvanlara karşı olumlu bir tutum sergiledikleri ve evlerinde hayvan beslemek istedikleri de yapılan çalışmalarda görülmektedir (Venger, 2007).

Hemen hemen her çocuk bir gün anne-babasından bir hayvan beslemesi konusunda izin istemektedir. Çocukların çoğu hayvan beslemek isteseler de sadece bir kısmının böyle bir tecrübesi olmaktadır. Özellikle büyük kentlerde büyüyen çocukların hayvan besleme istekleri çoğunlukla gerçekleşmeyebilmektedir. Hayvanlar insan hayatının vazgeçilmez unsurlarından biridir. Ayrıca çocukların dünyası söz konusu olduğunda hayvanların önemi daha da artmaktadır. Venger (2007), Psikolojik resim testleri adlı çalışmasında, birçok çocuğun sahip oldukları evcil hayvanların ailenin bir üyesi olarak çizdiklerinden bahsetmiştir. Yine aynı çalışmada Venger, çocukların kendilerini de kolaylıkla hayvanlar ile özdeşleştirebildiklerine değinmiştir. Bu durum çocukları tanımak için geliştirilen resim testleri için bir ipucu olmuştur. 1970 yılında Rus psikolog Dukarevich tarafından geliştirilen “Var olmayan hayvan çiz” testi de buna bir örnek olarak gösterilebilir.

Çocukların hayvanlara yönelik ilgilerini çocukların oyunlarında da gözlemlemek mümkündür. Özellikle okul öncesi dönemde çocukların oyunlarında hayvan taklidi oyunlar (köpek olmak, taşan olmak vs. gibi) oldukça yaygındır (Halimatov, 2016; Panfilova, 2012). Ayrıca hayvanların metafor olarak ne anlamlar taşıdığı konusunda da birçok araştırma (Agofonichev, 2007; Hoteeva, 2015; Panfilova, 2012; Vachkov, 2007 vardır. Örneğin; kedi çok eskilerden beri bağımsızlığın, gizemin sembolü olmuştur. Köpek, sadakat, sadelik, açıklık, kurt ise tehlike, keçi inatçılığın sembolüdür. At, gücün ve çalışkanlığın, kuş umudun, özgürlüğün, balık ise huzuru temsil etmektedir (Agofonichev, 2007). Birçok çocuk masallarının kahramanları hayvanlardır. Masallardaki hayvan kahramanlar, çocuklar tarafından kolaylıkla

insanmış gibi algılanabilmektedirler. Masallardaki hayvan kahramanlarının özelliği çocuğun hayalinde insanlarla ilişkilendirilebilmektedir. Örneğin; tavşan karakteri her zaman korkak bir insan ile tilki ise kurnaz bir insan ile ilişkilendirilmektedir (Vachkov, 2007)

Çocuk masallarında en sık kullanılan hayvan kahramanlar aslan, kurt, tilki, ayı ve tavşandır. Bu kahramanlardan aslan, kurt, tilki ve tavşanın karakteristik özelliği çok belirgin ve genellikle de değişmezdir. Örneğin; aslan her zaman ormanın kralı ve tüm hayvanları yönlendiren lider olarak tanımlanmaktadır. Tilki masaldaki diğer kahramanları kandıran kurnaz biri olarak resmedilmektedir. Kurt ise tehlikeli ama aynı zamanda çabuk kandırılabilen (tuzağa düşen) saf bir kahramandır. Ayı fiziksel gücü temsil ederken aynı zamanda zayıf olana yardım eden iyi kalpli biri olarak resmedilir. Tavşan ise genellikle korkak kurban rolündedir. Masallardaki diğer zayıf ve yardıma muhtaç hayvanlar ise kurbağa, fare ve küçük kuşlardır. Masallardaki dengeli kahraman olarak genellikle köpek, kedi ve horoz kabul edilmektedir. Köpek, kedi ve horoz çoğunlukla zayıflara yardım eden ve problem çözen karakterler olarak resmedilmektedirler (Hoteeva, 2015).

Çocuklar dinledikleri masallardaki veya izledikleri çizgi filmlerdeki hayvan kahramanlarından etkilenmekte ve bu hayvanlarla kendilerini özdeşleştirebilmektedirler. Bundan dolayı çocuklar oyunlarında ve aynı zamanda resimlerinde hayvanlara daha fazla yer vermektedirler. Diğer yandan çocuklar farkında olduğu ya da olmadığı duygu ve düşüncelerini resimlerle daha iyi anlatabilirler (Halmatov, 2015; Panfilova, 2012).

Araştırmanın Amacı

1. Bu çalışmanın amacı okul öncesi çocuklarının kendilerini hangi hayvan ile özdeşleştirdiklerini incelemektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için 6 yaş çocuklarına elinde sihirli bir değnek olsaydı kendini hangi hayvana benzetirdin? Sorusu sorulmuş, çocuklar kendilerini hangi hayvana benzetmek istiyorlarsa resmini çizerek göstermişlerdir. Bu bağlamda yapılan çalışmada çocukların çizdikleri resimlerde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır: 6 yaş çocuklarının benlik algılarına ilişkin sahip oldukları hayvan metaforlar (ya da zihinsel imgeler) nelerdir?
2. Çocukların sahip oldukları hayvan metaforları ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?
3. Çocukların sahip oldukları hayvan metaforları ortak özellikleri bakımından cinsiyete göre değişmekte midir?
4. 6 yaş çocuklarının ürettikleri hayvan metaforlarıyla ilgili açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar nelerdir?

Alanyazın incelemesi yapıldığında hem yurt içinde (Acay Sözbir, Çamlıbel Çakmak, 2016; Korkmaz, Ünsal, 2016; Kuyucu, Şahin, Kapıcıoğlu, 2013; Neslitürk, Çakmak, Asar, 2014; Pekdoğan, Kanak, 2015; Sezer Soydemir, 2011; Uysal, Özen-Altınkaynak, Taşkın, Akman, Dinçer 2016; Zembat, Tunçeli, Akşin, 2015;) hem de yurt dışında (Sumsion, 2003; Thomas, Beauchamp, 2011; Zhao, Coombs, Zhou, 2010;) farklı metafor çalışmaları yapıldığı görülmektedir. Ulaşılan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi yaş grubu çocukları ile ilgili herhangi bir metafor çalışması yapılmadığı tespit edilmiş olması bu çalışmayı daha önemli kılmaktadır. Ayrıca bu çalışma metaforlar aracılığı ile çocukların duygu, düşünce ve davranışlarının anlaşılması konusunda yapılan ilk çalışma olması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada, 6 yaş okul öncesi çocuklarının benlik algılarına ilişkin metaforik düşünme durumlarını belirlemek için nitel araştırma desenlerinden olgu bilim kullanılmıştır. Olgu bilim (fenomenoloji) deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgu bilim, anlamı tam olarak kavranamayan olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Ağrı ili merkez ilçesinde eğitim gören 6 yaş grubundaki 27'si kız, 40'ı erkek toplam 67 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerini çalışma grubundaki çocukların çizdikleri resimler ve bu resimlere yönelik sorulan açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar oluşturmaktadır. Çocuklar resimlerini çizmeden önce ne çizmek istedikleri sorularak kaydedilmiş, çocuklar resimlerini çizdikten sonra çizdikleri hayvanın ismi tekrar sorularak kontrol edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının benlik algılarını ortaya çıkarmak için her çocuğa “Elinde sihirli bir değnek olsaydı kendini hangi hayvana benzetirdin?” sorusu sorulup, benzettikleri hayvanın resmini çizmeleri istenmiştir. Bu doğrultuda her bir çocuğa kâğıt ve kuru kalem verilerek benzetmeyi düşündükleri hayvanı çizmeleri istenmiştir. Çalışma, çocukların birbirlerinden etkilenmemeleri amacıyla her bir çocuk ayrı bir sınıfta tek tek alınarak yapılmıştır. Çocuklar resimlerini çizdikten sonra hangi hayvanı çizdikleri tekrar sorulmuş ve not edilmiştir. Ayrıca çocuklara bunun dışında çizdikleri resimle ilgili “bu hayvan (hayvanın ismi) saldırgan mı?” “bu hayvanın (hayvanın ismi) arkadaşı var mı?” “bu hayvan (hayvanın ismi) mutlu mu? “bu hayvanın (hayvanın ismi) korktuğu bir şey var mı?”

“bu hayvanın gerçekleşmesini istediği üç dileği nedir?” Soruları sorulmuş, çocukların sorulara verdikleri yanıtlar yazılarak kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi 5 aşamada gerçekleştirilmiştir.

1. Adlandırma Aşaması: Bu aşamada, çocukların benlik algılarına yükledikleri metaforların belirlenebilmesi amacıyla resimleri incelenmiştir. Çocukların resimlerinde çizdikleri metaforlar belirlenmiştir. Çocukların söyledikleri ile çizdikleri resimler karşılaştırılarak kontrol edilmiştir.

2. Tasnif Etme (eleme ve arıtma) Aşaması: Çocukların oluşturdukları metaforlar gözden geçirilerek incelenmiş; diğer metaforlarla olan benzer ve ortak özellikleri bakımından geçici olarak gruplandırılmıştır. Analizler sonucunda, katılımcı çocukların 6 sınıf belirlenen kavramla ilgili geçerli metaforlar üretmedikleri görülmüş bu nedenle çocukların söylenen metafora uygun çizmediği 6 resim çalışma kapsamından çıkarılmıştır. Geriye kalan 67 çocuğun çizdikleri resimler değerlendirmeye alınarak, resimlerde çizdikleri hayvanlar metafor olarak kullanılmıştır.

3. Derleme ve Kategori Geliştirme Aşaması: Bu aşamada çocukların ortaya koydukları metaforlar en çok tekrar edilenden en az tekrar edilene göre sıralanmıştır. Böylece çocukların benlik algıları ile ilgili 30 metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Daha sonra bu metaforlar göz önüne alınarak kategoriler oluşturulmuştur.

4. Gerçeklik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması: Analiz sürecinde gerçekleştirilen ilk üç aşama boyunca araştırmacılar tarafından izlenen adımlar bu aşamada detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Süreç açıklanırken çocukların resimlere vermiş oldukları yanıtlardan da alıntılar yapılmıştır. Çalışmada belirlenen metaforlar ile bunlara bağlı oluşturulan kategorilerin doğruluğunun belirlenebilmesi amacıyla bu verilerinde yer aldığı metafor ve kategori listeleri alanda uzman iki öğretim üyesi ile paylaşılmıştır. Uzmanlardan listede yer alan metaforlar ile kategorileri eşleştirmeleri istenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda, örtüşmeyen metaforlar üzerinde tartışılarak çalışmada kullanılan metafor ve kategorilere son şekli verilmiştir.

5. Nicel Veri Analizi İçin Verileri Yüzde ve Frekans Programına Aktarma Aşaması: Analizin son aşamasında çocukların benlik algıları ile ilgili olarak belirlenen 30 metafor ve 2 kategori ile ilgili verilerin frekans (f) ve yüzde % değerleri araştırmacılar tarafından hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma sorularına ilişkin elde edilen genel bulgulara yer verilmiştir. Buna göre çocukların çizdikleri resimlerdeki metaforlar ve resimlerle ilgili sorulara verdikleri yanıtlardan alıntılar sunulmuştur. Daha sonra bu metaforların ortak

özellikleri bakımından oluşturdukları kavramsal kategori ve bu kavramsal kategorilerin cinsiyete göre dağılımı incelenmiştir. Ayrıca çocukların açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Tablo 1.

6 Yaş Çocuklarının Benlik Algılarına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar (ya da zihinsel imgeler)

Metafor Adı	F	%
1. Aslan	9	13.43
2. Köpek	8	11.94
3. Tavşan	7	10.44
4. Kedi	6	8.95
5. Kaplan	3	4.47
6. Yılan	3	4.47
7. Kuzu	3	4.47
8. Balık	3	4.47
9. Çita	2	2.98
10. Zürafa	2	2.98
11. Dinazor	2	2.98
12. Maymun	1	1.49
13. Kurt	1	1.49
14. Balina	1	1.49
15. Kartal	1	1.49
16. Kırpi	1	1.49
17. Koyun	1	1.49
18. Su aygırı	1	1.49
19. Köpek balığı	1	1.49
20. Kuş	1	1.49
21. At	1	1.49
22. Ayı	1	1.49
23. Arı	1	1.49
24. Çita yavrusu	1	1.49
25. Fil	1	1.49
26. Güvercin	1	1.49
27. Zebra	1	1.49
28. Kelebek	1	1.49
29. Gergedan	1	1.49
30. Ejderha	1	1.49
Toplam	67	100

Tablo 1 incelendiğinde çocukların benlik algılarına ilişkin olarak toplam 30 metafor ürettikleri bulunmuştur. Çocukların sıklıkla ürettikleri metaforlar aslan (9), köpek (8), tavşan (7), kedi (6) olduğu görülmektedir. Tabloya göre çocuklar benzetme yaparken kendilerini en çok aslana ve köpeğe benzettikleri görülmektedir. Aslan ve köpek çocuk masallarında ve çizgi filmlerinde en çok bahsedilen iyi kahramanlardır. Bu yüzden çocuklar kendilerini özdeşleştirmek için en çok aslan ve köpeği tercih etmiş olabilirler. Ayrıca bu hayvanlar Tablo 1’de üretilen metaforlara

göre iki kategori oluşturulmuştur. Çocukların ürettikleri metaforlara göre oluşturulan kategoriler tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2.
Çocukların ürettikleri metaforlara göre oluşturulan kategoriler

Metafor	N	%
Vahşi Hayvan	34	50.74
Evcil Hayvan	33	49.25
Toplam	67	100

Tablo 2 incelendiğinde çocukların kendilerini hem vahşi hayvan (34) hem de evcil hayvan (33) olarak algıladıkları görülmektedir.

Tablo 3.
6 yaş çocuklarının kendilerini algılama biçimlerinin cinsiyete göre dağılımları

	Metafor			
	Vahşi Hayvan		Evcil Hayvan	
Cinsiyet	N	%	N	%
Erkek	26	76.47	14	42.42
Kız	8	23.52	19	57.57
Toplam	34	100	33	100

Tablo 3 incelendiğinde erkek çocuklarının 26 (%76,47)’sının vahşi hayvan, 14 (%42,42)’ünün evcil hayvan çizdiği görülmüştür. Kız çocuklarının ise 19 (%57,57)’unun evcil hayvan, 8 (%23,52)’inin vahşi hayvan çizdiği görülmektedir. Tabloya göre kız çocuklarının daha çok evcil hayvan çizdiği, erkek çocuklarının ise daha çok vahşi hayvan çizdiği bulunmuştur. Sonuç olarak kız çocukların kendilerini daha çok evcil hayvan olarak algıladıkları erkek çocukların ise vahşi hayvan olarak algıladıkları görülmektedir. Bu durum cinsiyet farklılıkları ile açıklanabileceği gibi kültürel anlamda çocuk yetiştirme tutumları ile de açıklanabilir. Örneğin; birçok kültürde kız çocuklarından daha uysal ve daha sakin olmaları beklenirken, erkek çocuklarından daha cesur ve atılgan olmaları beklenmektedir.

Tablo 4.
6 yaş çocuklarının kendilerini algılama biçimlerine ilişkin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar

Açık uçlu sorular	Metafor			
	Vahşi Hayvan		Evcil Hayvan	
Bu hayvan saldırgan mı?	n	%	N	%
Evet	25	73.52	11	33.33
Hayır	9	26.47	22	66.66
Toplam	34	100	33	100

Tablo 4'e göre vahşi hayvan çizen çocukların 25 (%73.52)'i çizdikleri hayvanın saldırgan olduğunu, 9 (%26.47)'unun ise saldırgan olmadığını düşünmektedirler. Evcil hayvan çizen çocuklar ise 22 (66.66)'si çizdikleri hayvanın saldırgan olmadığını, 11 (33.33)'inin saldırgan olduğunu düşünmüşlerdir. Sonuç olarak resimlerinde sıklıkla vahşi hayvan çizen çocuklar çizdikleri hayvanın saldırgan olduğunu, evcil hayvan çizen çocuklar ise çizdikleri hayvanın saldırgan olmadığını düşünmektedirler.

Tablo 5.
6 yaş çocuklarının kendilerini algılama biçimlerine ilişkin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar

Açık uçlu sorular	Metafor			
	Vahşi Hayvan		Evcil Hayvan	
Bu hayvan mutlu mu?	N	%	N	%
Evet	26	76.47	32	96.96
Hayır	7	20.58	1	3.03
Bazen	1	2.94		
Toplam	34	100	33	100

Tablo 5'e göre vahşi hayvan çizen çocukların 26 (%76.47)'sı çizdikleri hayvanın mutlu olduğunu, 7 (%20.58)'si ise mutlu olmadığını düşünmektedirler. Evcil hayvan çizen çocuklar ise 32 (96.96)'si çizdikleri hayvanın mutlu olduğunu, 1 (3.03)'i mutlu olmadığını düşünmüştür. Sonuç olarak hem vahşi hem de evcil hayvan çizen çocukların çizdikleri hayvanların mutlu olduğu görülmekte ancak evcil hayvan çizen çocukların çizdikleri hayvanın mutlu olduğunu belirten çocukların sayısı vahşi hayvan çizen ve çizdikleri hayvanın mutlu olduğunu belirten çocukların sayısından fazla olduğu görülmektedir. Çizdikleri hayvanın niçin mutlu olduğunu veya olmadığını nedenini söyleyen çocuklardan alınan yanıtlardan alıntılar şu şekilde örneklendirilebilir.

Bu balık mutlu çünkü ailesini seviyor, beslenmeyi seviyor, büyümeyi seviyor (6)

Bu köpek mutlu değil taşa takıldığı için (11)

Köpek balığı mutlu çünkü onun çok sivri dişleri olduğu için (14)

Bu karga mutlu çünkü uçuyor (19)

Bu kuzu mutlu çünkü istediği yerde dolaşiyor (22)

Zürafa mutlu değil çünkü kimse onunla oyun oynamıyor.(24)

Köpek mutlu çünkü annesi var (25)

Bu çita bazen mutlu bazen kızgın. Avını öldürünce mutlu öldürmeyince kızgın olur (38)

Bu yılan mutlu değil çünkü arkadaşları onu sevmiyor (40)

Tavşan mutlu çünkü annesi ona kızmıyor (42).

Bu kuzu mutlu çünkü ailesi ve arkadaşları onu seviyor (43).

Bu tavşan mutlu bahçeye çıktığı için (52)

Tablo 6.

6 yaş çocuklarının kendilerini algılama biçimlerine ilişkin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar

Açık uçlu sorular				
Bu hayvanın arkadaşı var mı?	Metafor			
	Vahşi Hayvan		Evcil Hayvan	
	n	%	N	%
Evet	29	87.87	32	94.11
Hayır	4	12.12	2	5.88
Toplam	33	100	34	100

Tablo 6'ya göre vahşi hayvan çizen çocukların 29 (%87.87)'u çizdikleri hayvanın arkadaşı olduğunu, 4 (%12.12)'ü ise arkadaşı olmadığını düşünmektedirler. Evcil hayvan çizen çocukların ise 32 (94.11)'si çizdikleri hayvanın arkadaşı olduğunu, 2 (5.88)'si ise arkadaşı olmadığını düşünmüşlerdir. Sonuç olarak hem vahşi hem de evcil hayvan çizen çocukların çizdikleri hayvanların çoğunlukla arkadaşı olduğu görülmekte ancak evcil hayvan çizen çocukların çizdikleri hayvanın arkadaşı olduğunu belirtenlerin sayısı vahşi hayvan çizen ve çizdikleri hayvanın arkadaşı olduğunu belirtenlerden fazla olduğu görülmektedir. Çizdikleri hayvanın arkadaşının kim olduğunu söyleyen çocuklardan alınan yanıtlardan alıntılar şu şekilde örneklendirilebilir.

Zürafanın arkadaşları kurt ve şirin baba (1)

Bu balığın arkadaşı Japon balığı (6)

Bu maymunun arkadaşı maymunlar, anneleri ve zürafalar (7)

Ejderhanın arkadaşları insanlar (8)

Bu çitanın arkadaşları yılan, ejderha başka arkadaşı yok (12)

Bu aslanın kendisi gibi olan aslan bir arkadaşı var (13).

Balinanın arkadaşları dalga, fırtına (17)

Bu karganın arkadaşları kuş, serçe ve karga (19)

Tablo 7.

6 yaş çocuklarının kendilerini algılama biçimlerine ilişkin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar

Açık uçlu sorular				
Bu hayvanın korktuğu bir şey var mı?	Metafor			
	Vahşi Hayvan		Evcil Hayvan	
	N	%	N	%
Evet	27	79.41	32	96.96
Hayır	7	20.58	1	3.03
Toplam	34	100	33	100

Tablo 7'ye göre vahşi hayvan çizen çocukların 27 (%79.41)'si çizdikleri hayvanın korktuğu bir şeyin olduğunu, 7 (%20.58)'si ise çizdikleri hayvanın korktuğu herhangi bir şeyin olmadığını belirtmişlerdir. Evcil hayvan çizen çocukların ise 32 (96.96)'si çizdikleri hayvanın korktuğu bir şey olduğunu, 1 (3.03)'i ise korktukları herhangi bir şeyin olmadığını düşünmüşlerdir. Sonuç olarak hem vahşi hem de evcil hayvan çizen çocukların çizdikleri hayvanların çoğunlukla korktuğu bir şeyin olduğunu, ancak evcil hayvan çizen çocukların çizdikleri hayvanın korkularının olduğunu belirtenlerin sayısı vahşi hayvan çizen ve çizdikleri hayvanın korkuları olduğunu belirtenlerden fazla olduğu görülmektedir. Çizdikleri hayvanın korkusunun ne olduğunu söyleyen çocuklardan alınan yanıtlardan alıntılar şu şekilde örneklendirilebilir.

Zürafa kartaldan korkuyor çünkü kartalın pençeleri çok korkunç (1)

Bu tavşan en çok yılandan korkar çünkü zehri olduğu için (4)

Bu balık kendisini yiyen şeylerden ahtapot ve köpek balığından korkuyor çünkü yaşamı bitiyor (6)

Bu kirpi diğer hayvanların ona zarar vermesinden korkuyor (9)

Bu köpek taşta takılmaktan korkuyor (11)

Bu aslan insanlardan korkuyor çünkü insanlar ona zarar veriyor (13)

Köpek balığı istakoz ve yengeçten korkuyor çünkü onların kolları acıtıyor (14).

Bu kaplan boğadan korkar. Çünkü boğanın boynuzları var birde korkunç bir ses çıkardığı için (18)

Bu kartal kötü rüyalar görmekten korkuyor (19)

Bu yılan en çok ayının pençelerinden korkar (20)

Bu dinazor ateşten korkuyor. Onu yakar diye (21)

Bu kuzu aslandan korkuyor. Çünkü aslanın pençeleri var hem de çok sivri (22)

Aslan yalnız kalmaktan korkuyor (23)

Gergedan geyikten korkuyor çünkü boynuzları var (37)

Bu çita kendisini çok cesur hissettiği için hiçbir şeyden korkmaz (38).

Bu tavşan aslandan korkuyor. Çünkü saldırgan bir hayvan (41)

Bu arı insanların onu öldürmesinden korkuyor (47)

Bu tavşan kartaldan korkuyor, ona saldırdığı için (52)

Bu köpek veterinerlerden korkar çünkü onlar köpekleri iyileştiriyorlar; ama köpekler onlardan korkuyor (62)

Bu çita yavrusu ayıdan korkar, çok kükrediği için (49)

Bu tavşan başka bir hayvanın onu takip ederek yemesinden korkuyor (50)

Bu kedi yılandan korkuyor, yerde süründüğü için (51)

Tablo 8.

6 yaş çocuklarının kendilerini algılama biçimlerine ilişkin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar

Açık uçlu sorular	Metafor			
	Vahşi Hayvan		Evcil Hayvan	
Bu hayvanın gerçekleşmesini istediği üç dileği nedir?	f	%	f	%
Bencil Dilekler	91	95.78	75	93.75
Diğergam dilekler	4	4.21	5	6.25
Toplam	95	100	80	100

Tablo 8'e göre çocuklarının kendilerini özdeşleştirdikleri hayvana yönelik "Bu hayvanın gerçekleşmesini istediği üç dileği nelerdir?" sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında vahşi hayvan çizen çocukların dileklerinin 91 (%95.78)'i bencil dileklerken 4 (%4.21)'ü ise diğergam dilekler olduğu görülmektedir. Evcil hayvan çizen çocukların dileklerinin 75 (93.75)'i bencil dileklerden oluşurken, 5 (6.25)'i ise diğergam dilekler olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak hem vahşi hem de evcil hayvan çizen çocukların çizdikleri hayvanların çoğunlukla bencil dileklerde bulunmuş, ancak evcil hayvan çizen çocukların çizdikleri hayvanlar bencil dileklerde bulunma sayısı vahşi hayvan çizen ve çizdikleri hayvanların bencil dileklerde bulduklarından fazla olduğu görülmektedir. Çizdikleri hayvanın gerçekleşmesini istediği üç dileğe ilişkin alınan yanıtlardan alıntılar şu şekilde örneklendirilebilir.

İnsanları ve hayvanları sevmek (5)

Hayvanları beslemek (17)

Ailesinin ölmemesi (41)

Evin içine bütün hayvanları almak (12)

Çok güçlü olmak (4)

Aslan kral olmak ister (11)

Görünmez olmak (24)

Süper kahraman (32)

Mutlu olmak (46)

Çıtanın insan şekline girmesi (21)

Tanımadığını ısırarak (54)

Dişlerinin daha keskin olması (3)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada okul öncesi çocuklarının kendilerini hangi hayvan ile özdeşleştirdikleri incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde çocukların sıklıkla ürettikleri metaforların aslan, köpek, tavşan ve kedi olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan çocukların kendilerini özdeşleştirdikleri hayvanlar vahşi ve

evcil hayvanlar olarak kategorize edilmiştir. Bu sonuca göre çocuklar kendilerini hem vahşi hayvan hem de evcil hayvan olarak çizmişlerdir. Venger (2007) çocukların çizdikleri aile resimlerindeki hayvan figürlerini incelemiştir. Venger, çocukların aile içerisinde otoriter olarak gördükleri ebeveynlerini daha büyük boyutta ve vahşi hayvan kılığında, duygusal olarak kendilerinden uzak gördükleri bireyleri ise kurbağa, kertenkele, yılan gibi soğuk hayvanlar kılığında çizdiklerini tespit etmiştir. Ayrıca çocuklar ailede kendine daha yakın olan aile bireylerini kedi, köpek ve tavşan gibi evcil hayvan olarak çizmişlerdir. Çocuklar ailede çalışan olarak algıladıkları aile bireylerini ise daha çok at ve karınca şeklinde çizmişlerdir.

Kudrine (2009) çocuk resimlerinde çizilen evcil hayvanların duygu yakınlığı ve sevgiyi ifade ettiğini, fiziksel olarak güçlü gördükleri ve yanlarında kendilerini güvende hissettikleri kişileri fil, zürafa, balina gibi büyük hayvan kılığında çizdiklerini bulmuştur. Araştırmalara göre çocuklar resimlerinde aile bireylerini aslan, kaplan, timsah gibi çizmeleri onları güçlü gördükleri gibi bazen de onlara olan kızgınlığı (çekindikleri) gösterdiğini bulmuşlardır (Kudrina, 2009; Venger, 2007).

Çocukların cinsiyetlerine göre kendilerini hangi hayvana benzettikleri incelendiğinde erkek çocuklarının kendilerini daha çok vahşi hayvana, kız çocuklarının ise evcil hayvana benzettikleri bulunmuştur.

Çocukların kendilerini özdeşleştirdikleri hayvana yönelik “Bu hayvan saldırgan mıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında, vahşi hayvan çizen çocukların çizdikleri hayvanın saldırgan olduğu, evcil hayvan çizen çocukların ise çizdikleri hayvanın saldırgan olmadığı belirlenmiştir.

Çocuklarının kendilerini özdeşleştirdikleri hayvana yönelik “Bu hayvan mutlu mudur?” sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında ise çocukların çoğunluğu çizdikleri hayvanın mutlu olduğu fakat evcil hayvanların vahşi hayvanlardan sayıca daha fazla mutlu oldukları görülmektedir.

Çocukların kendilerini özdeşleştirdikleri hayvana yönelik “Bu hayvanın arkadaşı var mıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre ise çocukların çoğunluğu çizdikleri hayvanın arkadaşı olduğu fakat evcil hayvanların vahşi hayvanlardan sayıca daha fazla arkadaşı oldukları görülmektedir. Venger (2007), var olmayan hayvan çiz araştırmasında çocuklar resimlerinde çizdikleri hayvanın arkadaşlarının olması gerektiğini belirtmişlerdir. Okul öncesi dönemi çocuklarda arkadaş edinme arzusu gelişimin önemli bir unsurudur.

“Bu hayvanın korktuğu bir şeyler var mıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlar göre ise çocukların çoğunluğu çizdikleri hayvanın korktuğu bir şeyin olduğu fakat evcil hayvanların vahşi hayvanların sayıca daha fazla korkularının olduğu bulunmuştur.

“Bu hayvanın gerçekleşmesini istediği üç dileği nedir?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre ise hem vahşi hem de evcil hayvan çizen çocukların çizdikleri hayvanların çoğunlukla bencil dileklerde bulunduğu belirlenmiştir. Breslav (2009),

okul öncesi dönemi çocukların diledikleri üç dileği araştırmıştır. Breslav çocukların diledikleri dileklerini vitalistler (vitalizm), egosantrikler ve dengeliler olmak üzere üç farklı grupta toplamıştır. Araştırmaya katılan çocukların % 20'si vitalist olarak belirlenmiş olup bu gruptaki çocuklar daha çok yemek ve fiziksel eğlenceye yönelik dileklerde bulunmuşlardır. Çocukların %30'u egosantrik grup olarak belirlenmiş olup bu gruptaki çocuklar genellikle liderlik, yemek, yeteneklerini ön plana çıkarma gibi dileklerde bulunmuşlardır. Araştırmaya katılan çocukların %50'si ise dengeliler grubu olarak belirlenmiş olup bu gruptaki çocuklar hem kendileri hem de başkaları için dileklerde bulunmuşlardır.

Bu araştırmada altı yaş çocuklarının kendilerini hangi hayvan ile özdeşleştirdikleri araştırılmıştır. Farklı araştırmalarla farklı yaş grubundaki çocukların kendilerini hangi hayvan ile özdeşleştirdikleri araştırılabilir. Ayrıca farklı yaş grubundaki çocuklarla ilgili elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

Kaynakça

- Acay-Sözbilir, S. & Çamlıbel-Çakmak, Ö. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının “müzik” kavramına ilişkin metaforik algıları. *International Journal of Social Science*, 42, 269-282.
- Halmatov, S. (2015). *Çocuk resimleri analizi ve psikolojik resim testleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Halmatov, S. (2016). *Oyun terapisinde pratik teknikler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Korkmaz, F. & Ünsal, S. (2016). Okul öncesi öğretmenlerin “teknoloji” kavramına ilişkin metaforik algılarının incelemesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 194-212.
- Kuyucu, Y., Şahin, M. & Kapıcıoğlu, O. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 43-53.
- Neslitürk, S., Çamlıbel-Çakmak, Ö. & Asar, H. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin “veli” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(18), 680-712.
- Pekdoğan, S., & Kanak, M. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılığa ilişkin algıları: metafor analizi örneği. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 138-147.
- Sezer-Soydemir, Ş. (2011). *Okul öncesi öğretmen ve ebeveynlerinin birbirlerini ve okul öncesi çocuklarını nasıl algıladıklarının metaforlar yoluyla incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Sumsion, J. (2003). Rereading metaphors as cultural texts: a case study of early childhood teacher attrition. *The Australian Educational Researcher*, 30(3), 67-87.

- Thomas, L., & Beauchamp, C. (2011). Understanding new teachers' professional identities through metaphors. *Teacher and Teacher Education*, 27, 762-769.
- Uysal, H., Özen-Altınkaynak, Ş., Taşkın, N., Akman, B., & Dinçer, F.Ç. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmenliği programına ilişkin metaforik algıları. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, 5(3),1-15.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde sosyal araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zembat, R., Tunçeli, H.İ., & Akşin, E. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının "okul yöneticisi" kavramına ilişkin algılarına yönelik metafor çalışması. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1, 446-459.
- Zhao, H., Coombs, S., & Zhou, X. (2010). Developing professional knowledge about teachers through metaphor research: facilitating a process of change. *Teacher Development*, 14, 381-395.

Extended Abstract

In this study, it was investigated that with which animals the 6-year-old children identify themselves. Animals are one of the indispensable elements of human life. Especially in the case of children's life, the importance of animals increases more. Venger (2011), in his work Psychological Picture Tests, noted that many children draw a pet as a member of the family. In these tests, it is seen that the children can easily identify themselves with animals. It is also possible to observe children's interest in animals in their games. Particularly, it is quite common among preschool children to imitate animals (like being a dog, a rabbit, etc.) (Panfilova, 2012, Halmatov, 2016). In addition, many heroes of children's fables are animals. The animal heroes in the fables are easily perceived by the children as humans. The character of the animal hero in a fable can be immediately associated with a person in the child's imagination. For example, a rabbit can always be associated with a coward man and a fox can be with a cunning man (Vachkov, 2007). The most frequently used animal heroes in children's fables are lions, wolves, foxes, bears and rabbit. Among these heroes, the characteristic features of lions, wolves, foxes and rabbits are very distinct and generally unchanging.

The purpose of this study is to examine with which animals the preschool children identify themselves. In order to achieve this purpose, 6-year-old children were asked "If you had a magic wand in your hand, which animal would you transform yourself into?" and the children drew and showed the picture of the animal to which they wanted to transform. In the work done in this context, the answers to the following questions were sought in the pictures the children drew:

1. What are the metaphors (or mental image) of 6-year-olds related to their self-perceptions?

2. What conceptual categories can the metaphors that children have be created in terms of their common characteristics?
3. Do the children's metaphors vary according to gender in terms of their common characteristics?
4. What are the answers of the 6-year-old children given to the open-ended questions about the metaphors that they produced?

In this study, phenomenology, one of the qualitative research methods which focuses on the facts and events that we are aware of but do not have a deep and detailed understanding, was used to determine the metaphorical thinking situations related to self-perceptions of 6-year-old preschool children (Yıldırım ve Şimşek, 2006). The study group of the study consists of 67 children, 40 boys and 27 girls at the age of 6 who study in Agri in the academic year of 2015-2016. The data of the study constitute the pictures drawn by the children in the study group and the answers they give to the open-ended questions asked about these pictures. The children were asked what they wanted to draw before drawing the pictures and their answers were recorded, and the children were checked by re-asking the name of the animal they had drawn after drawing the pictures. Each child was asked "If you had a magic wand in your hand, which animal would you transform yourself into?" in order to reveal the self-perceptions of preschool children participating in the research, and they were asked to draw the picture of the animal they wanted to be.

Based on the results of the research, it is seen that the children often produce lion (9), dog (8), rabbit (7), cat (6) as metaphors. According to this, children generally identify themselves with the lion and the dog. When animals were categorized as wild and domestic animals, it was seen that children participating in the study drew themselves as both wild animals (34) and domestic animals (33).

On analyzing which animals 6-year-old children identify themselves with according to gender, it was seen that 26 (76.47%) of the boys drew animals and 14 (42.42%) drew domesticated animals. Of the girls, 19 (57.57%) drew domestic animals, and 8 (23.52%) drew wild animals.

On analyzing the answers of the children to the question "Does this animal attack?", it was seen that the 25 (73.52%) of the children drawing wild animals thought they attack and 9 (26.47%) thought they don't. 22 (66.66) children who drew domestic animals thought that the animal they were drawing was not aggressive and 11 (33.33) thought it was.

On analyzing the answers of the children to the question "Is this animal happy?", it was seen that the 26 (76.47%) of the children drawing wild animals thought it was happy and 7 (20.58%) thought it is not. 32 (96.96 %) children who drew domestic animals thought that the animal they drew is happy and 1 (3.03) thought it is not.

On analyzing the answers of the children to the question “Does this animal have friends?”, it was seen that the 29 (87.87%) of the children drawing wild animals thought it has friends and 4 (12.12%) thought it does not. 32 (94.11) children who drew domestic animals thought that the animal they drew has friends and 2 (5.88) thought it does not.

On analyzing the answers of the children to the question “Is there anything this animal is afraid of?”, it was seen that the 27 (79.41%) of the children drawing wild animals stated there is and 7 (20.58%) stated there is not. 32 (96.96) children who drew domestic animals thought that there is something the animal they drew is afraid of and 1 (3.03) thought there is not.

On analyzing the answers of the children to the question “What are the three wishes this animal want to come true?”, it was seen that the 91 (95.78%) of wishes of the children drawing wild animals were selfish wishes, 4 (4.21%) were selfless wishes. 75 (93.75%) of the wishes of the children who drew domestic animals were selfish wishes and 5 (6.25%) were selfless wishes.